

ПЛАН УПРАВЉАЊА
СТРОГИМ РЕЗЕРВАТОМ ПРИРОДЕ „ЈАРЕШНИК“
за период 2020 - 2029. године

Октобар, 2019. године

Садржај

Редни број поглавља	Назив	Број стране
	Увод	3
1.	Приказ главних природних и створених вредности и природних ресурса СРП „Јарешник”	6
2.	Оцена стања животне средине СРП „Јарешник“	9
3.	Преглед активности, делатности и процеса који представљају факторе угрожавања СРП „Јарешник ”	9
4.	Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СРП „Јарешник ”	10
5.	Анализа и оцена услова за остваривање дугорочних циљева заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СРП „Јарешник ”	11
6.	Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности СРП „Јарешник ”	13
7.	Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада	14
8.	Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу СРП „Јарешник ”	15
9.	Просторна идентификација планских намена и режима коришћења земљишта у СРП „Јарешник ”	15
10.	Активности на промоцији вредности СРП „Јарешник ”	17
11.	Студијска (истраживачка), програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности на заштити, очувању и унапређењу и одрживом развоју СРП „Јарешник ”	18
12.	Сарадња са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности на подручју СРП „Јарешник”	18
13.	Динамика и субјекти реализације Плана управљања СРП „Јарешник ”	19
14.	Финансијска средства и материјалне претпоставке за извршење поверених послова управљања СРП „Јарешник”	21

УВОД

Влада Републике Србије, у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/20, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др.закон), донела је Уредбу о проглашењу Строгог резервата природе „Јарешник“ („Службени гласник РС“, број 36/19).

Подручје шуме кримског бора на југозападној падини планине Црноок у југоисточној Србији, стављен је под заштиту као природно добро од међународног и националног, односно изузетног значаја, I категорије као Строги резерват природе „Јарешник“.

Строги резерват природе „Јарешник“ стављен је под заштиту ради очувања јединствене шуме кримског бора (*Pinus nigra spp.pallasiana*) у Србији, која је опстала на крајњој северозападној граници свог ареала.

Опстанак шума кримског бора на крајњој северозападној граници свог ареала, представља посебну еколошку вредност.

На основу Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11), варијетет кримског бора *Pinus nigra* Arn. var. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe је **строго заштићена врста**. Врста се налази и на „ПРЕЛИМИНАРНОЈ Црвеној листи флоре Србије и Црне Горе са статусима угрожености према критеријумима IUCN-а из 2001. године“ (Ур. Стевановић, В., 2002) са комбинованом категоријом, EN A1c,d,e;B1;B2c,d / VU A2c,d,e;C1;C2a;D2;E.

Шума кримског бора утврђена је као приоритетни тип станишта у складу са Резолуцијом 4. Бернске конвенције, а представља и приоритетан тип станишта према Директиви о заштити природних станишта и дивље фауне и флоре (Habitats Directive - Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora).

Строги резерват природе „Јарешник“, представља део еколошке мреже Републике Србије - подручје бр. 93, у складу са одредбама Уредбе о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/10).

Строги резерват природе „Јарешник“, Решењем Завода за заштиту природе и научно проучавање природних реткости НР Србије, број 01 – 5523, од 03.10.1961. године је заштићено природно добро. Завод за заштиту природе Србије 2013. године извршио је ревизију подручја, а Влада Републике Србије је у мају 2019. донела Уредбу о проглашењу.

Уредбом о проглашењу Влада Републике Србије поверила је Јавном предузећу „Србијашуме“ Београд управљање Строгим резерватом природе „Јарешник“. Послове непосредног управљања спроводи Шумско газдинство „Врање“ из Врања.

Строги резерват природе „Јарешник“ се налази у југоисточном делу Србије, у Пчињском округу, на територији општине Босилеград, КО Јарешник.

Површина Строгог резервата природе „Јарешник“ износи 6,2131 ha, од чега је 1,6065 ha (24,55%) у државном власништву, 4,2095 ha (69,06%) у приватном власништву, а 0,3971 ha (6,39%) у власништву Православне цркве Јарешник.

Правни основ за израду Плана управљања Строгим резерватом природе „Јарешник“ за период од 2020-2029. године (у даљем тексту: План управљања) је члан 68. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“ број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др.закон) и члан 7. Уредбе о проглашењу Строгог резервата природе „Јарешник“ („Службени гласник РС“, број 36/19).

План је урађен у складу са:

- ✓ Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18.- др.закон);
- ✓ Законом о водама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12 и 101/16);
- ✓ Законом о шумама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18.- др.закон);
- ✓ Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04, 36/09, 36/09.- др.закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18.- др.закон);
- ✓ Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, број 18/10 и 95/18. – др.закон);
- ✓ Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18 –др.закон);
- ✓ Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/07);
- ✓ Просторним планом Републике Србије 2010-2014-2020 („Службени гласник РС“, број 88/10);
- ✓ Студијом заштите Строгог резервата природе (Завод за заштиту природе 2013);
- ✓ Условима заштите природе за израду Плана управљања Строгим резерватом природе „Јарешник“ за период 2020-2029. године (Завод за заштиту природе Србије, акт број 019-2925/2 од 11.10.2019. године);
- ✓ Основом газдовања шумама за Газдинску јединицу „Драговишница“ (2014-2023. године);
- ✓ Ловном основом за ловиште „Божичка река“;
- ✓ Привременим програмом газдовања шумама сопственика за општину Босилеград.

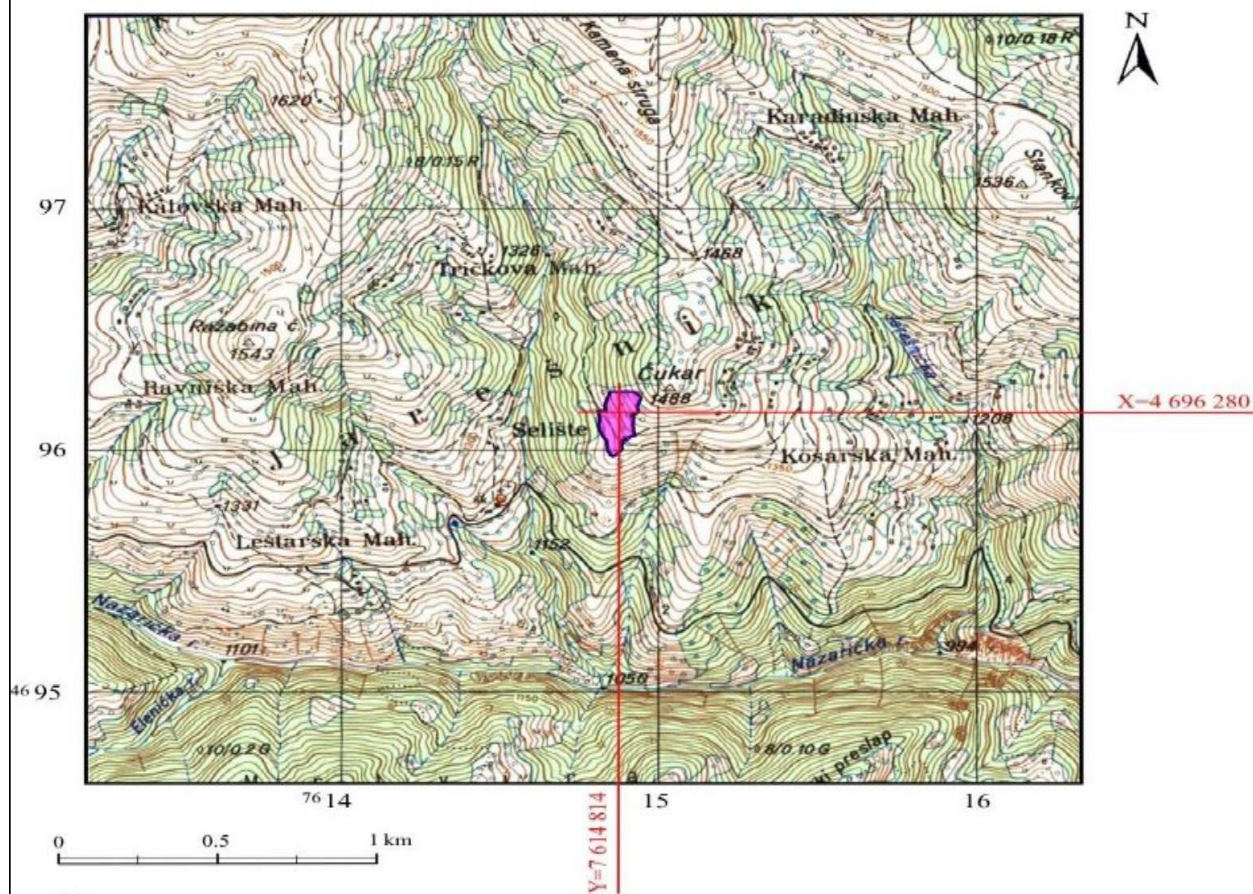
Према Закону о заштити природе план управљања заштићеним подручјем је документ којим субјекат задужен за управљање заштићеним подручјем планира: мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја; смернице и приоритете за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва.

Управљач доноси план управљања за период од десет година, на који сагласност даје Министарство надлежно за послове заштите животне средине, по претходно прибављеним мишљењима министарстава надлежних за послове шумарства, пољопривреде, водопривреде, туризма, културе, грађевинарства, саобраћаја, инфраструктуре, рударства, енергетике и финансија.

План управљања се остварује кроз годишње програме управљања, којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, организациони и материјално-финансијски услови њиховог извршења.

Локација Строгог резервата природе ” Јарешник ”

1 : 25 000

Легенда :

Строги резерват природе ”Јарешник”

Централне географске координате по
Гаус-Кригеровој координатној мрежи :
X = 4 696 280 Y = 7 614 814

Извор података :
Топографска карта, лист 683-2-2 Крива Паланка - Црноок, 1972. год.

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ, Ниш 2013.

1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТОРОНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Природне вредности

Природно добро се налази испод планинског врха планине Црноок, „Чукар“ (1488 m.). Шири планински масив који окружује природно добро је валовит. На западној страни резервата прелази у мешовиту састојину кримског бора и букве, где су борова стабла виша, права и са малом крошњом, која састојини дају специфичан изглед. Еколошки услови (геолошка подлога, матични супстрат, надморска висина, експозиција и др.) погодују природној обнови и развоју ове ретке подврсте црног бора.

Основна природна вредност Строгог резервата природе „Јарешник“ је аутохтоност борове шуме у фитоценолошком смислу, која због своје изворности и неизмењених фитоценолошких, структурних и еколошких карактеристика представља аутохтону шуму значајну на нашим просторима. Резерват је значајан јер се у њему може посматрати спонтани развој јединствене шуме кримског бора, који улази у комплекс мезофилних буково, буково – четинарских и базифилних борових типова шума: Планинска шума букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) и шума кримског бора (*Orno - Pinetum*). Заштићено природно добро је једино налазиште у Србији са врстом *Pinus nigra spp. pallasiana* (Lamb) Holmb. и репрезентативни пример очуване природе и станишта ове врсте. Појединачни представници кримског бора (најстарији, најдебљи, највиши) се истичу својом лепотом и чине укупан пејзаж атрактивнијим. Поседује право дебло, скоро без грана, са малом крошњом и карактеристичну боју коре. Пејзажну атрактивност употпуњује и јако присуство лишјајева на мањим хрпама, на средњедобним боровим стаблима. Биолошку разноврсност на простору резервата потврђује присуство кримског бора и букве, где бор насељава гребенски део станишта, а буква се јавља на његовој доњој граници.

Историјат истраживања

Шуму кримског бора најпре спомиње Адамовић, Л. (1909):» In kleinerer Menge si Schwarzfohren auch...bei *Jarešno* zu sehen», али не даје никакав податак о њој нити је унео у своје карте. Шездесетих година прошлог века, тачније десет година пре проглашења Резервата „Јарешник“, Рајевски Л. (1950) први констатује и објављује налазиште кримског бора на територији Србије, на локалитету Јарешник у околини Босилеграда. Међутим, Рајевски у раду истиче да је налазиште на Јарешнику открио неколико година раније други аутор: „Ово налазиште борове шуме и налазиште борове шуме на кречњачким литицама у клисури Полом близу Злотске пећине, које је 1948 године пронашао С. Матвејев, представљају два последња остатка борових шума која су сигурно недавно имала широко распрострањење у источној Србији“. Даља истраживања кримског бора и осталих подврста црног бора наставља Фукарек, П. 1958. године, када проучава ареал црног бора и њихових подврста („својти“) и даје карту распрострањења за подручје Балканског полуострва. Мада аутор тада констатује: „... да је немогуће дати одређеније карактеристике распрострањења појединих својта црног бора на Балканском полуострву,... извесне индиције говоре да би се разграничење појединих својти могло извршити онако како то приказује наша карта“ (Скица бр.1.). Налазиштима кримског бора на простору Македоније бавио се Видаковић (1957), када констатује станишта код Струмице и на планини Пљачковици. Узимајући у обзир наведена истраживања на планини Црноок, локалитет Јарешник, Завод за заштиту природе и научно проучавање природних реткости НР Србије је Решењем број 01 – 552 од 03.10.1961 године, прогласио Строги резерват природе „Јарешник“ заштићеним. У предходном Решењу у резервату „Јарешник“ било је евидентирано 201 стабло кримског бора. Ревизији заштићеног природног добра приступа се током 2005.

године, када је премером утврђено 795 стабала кримског бора изнад таксационе границе (10 cm).

Повећање укупног броја стабала кримског бора упућује на чињеницу да је за време трајања заштите, односно за период од 50 година, дошло до обилног природног подмлађивања, раста, развоја и укупне позитивне промене у састојинској структури шуме.

Положај

Резерват природе се налази на територији Пчињског округа, на удаљености 30 km од Босилеграда. Смештен је југозападно од врха „Чукар“ (1488 m) планине Црноок, на гребену, југозападне експозиције. Западна страна гребена, са којим се граничи резерват природе, обрастао је чистом буковом састојином, док је источна страна обрасла травном и жбунастом вегетацијом. Између чисте букове састојине на западу и травног и жбунастог покривача на истоку, ова подврста црног бора се успешно обнавља и гради стабилну састојину.

Геолошке и педолошке одлике

Геолошку подлогу на простору заштићеног природног добра чине кристаласти шкриљци, на којима је формирано дистрично смеђе или кисело смеђе земљиште. Земљиште је средње дубине од 40 – 80 cm, свеже и средње скелетно (30 – 60 %). Мртви покривач је средње заступљен са повољном хумификацијом.

Флористичке и вегетацијске одлике

Заштићено природно добро и његово окружење припадају комплексу мезофилних букових, буково – четинарских и базифилних борових типова шума: планинска шума букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) и шума кримског бора (*Orno - Pinetum*). Поред букве (по ободу

природног добра) и црног бора *Pinus nigra* Arn. var. *pallasiana* као едификатора у заштићеном природном добру јављају се и други представници дрвенасте и жбунасте вегетације као што су: *Pinus silvestris* L., *Juniperus communis* L., *Corylus avellana* L., *Crataegus* sp., *Rosa* sp., *Vaccinium myrtillus* L. Од травне вегетације јавља се: *Sanicula* sp., *Thymus serpyllum*, *Euphorbia* sp., *Heleborus* sp. и друге. Род борова *Pinus*. – има око 80 врста, углавном на северној хемисвери. Расту под врло различитим станишним условима од субтропских крајева до границе дрвећа, односно високих географских ширина. Гране су им у почетку правилно пршљенасте те чине крошњу пирамидалном, касније се губи ова правилност, па крошња постаје слична лишћарским врстама. Шишарице су при дозревању већином висеће, а сазревају у другој или трећој години. *Pinus nigra* Arn. – обухвата на своме широком ареалу у јужној Европи већи број подврста, варијетета и станишних раса. Једна од подврста је и **кримски бор** – ***Pinus nigra* ssp. *pallasiana* (Lamb) Holmb.** Овај бор има ареал на Криму, Малој Азији, Грчкој, Бугарској, Македонији, а у Србији је забележен на јужним падинама планине Црноок код Босилеграда. Знатне површине заузима на Криму, крај Црног мора, на надморској висини од 700 – 800 m. У Македонији се јавља у долини Вардара, јужно од Скопља. Он је дрво приморске области са малим захтевима на влагу земљишта. Старија стабла овог бора достижу висину до 30 m са дугим и jakim гранама код стабала која расту на осами. Стабла која расту у густом склопу имају дуго и чисто дебло, и малу крошњу. Овогодишње гранчице су бледо – жуте до сиво – смеђе боје. Четине су крупне, тамно зелене, дуге од 7 – 18 cm, широке 1,6 – 2,1 mm, по ивицама тестерасте, нешто уврнуте, истобојне са обе стране, зашиљене. Пупољци јајасто – ваљкасти, густо смоласти. Зреле шишарице – јајасте или јајасто – конусне, тамно – смеђе, дуге 5 – 8 cm, широке 3 – 4 cm. Семе дуго око 6 mm. У резервату природе „Јарешник“ кримски бор расте у густом склопу, где су присутне све класе старости – од подмлатка до зреле састојине. У млађим и средњедобним деловима састојине налази се велики број јединки на јединици површине. Стабла су права, чиста од грана, са јако кратком и малом крошњом. Код најстаријих стабала пречник на прсној висини прелази 1 m а висина 30 m. Најдебља стабла су са дебелим кором, ишараном са сиво – смеђим плочама, које су подељене тањим браздицама у горњем делу стабла, и дебљим браздама у доњем делу стабла. Старост најстаријих борова износи око 250 година.

На основу Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11), варијетет кримског бора *Pinus nigra* Arn. var. *pallasiana* (Lamb.) Holmb. је строго заштићена врста. Врста се налази и на „Прелиминарној Црвеној листи флоре Србије и Црне Горе са статусима угрожености према критеријумима IUCN-а из 2001. године“ (Ур. Стевановић, В., 2002) сакомбинованом категоријом, EN A1c,d,e;B1;B2c,d / VU A2c,d,e;C1;C2a;D2;E.

Собзиром да се заштићено подручје налази у обухвату еколошке мреже Републике Србије, еколошки значајног подручја „Јарешник“ обезбеђује се спровођењем прописаних мера заштите, у складу са Уредбом о еколошкој мрежи посебно:

- забрањено је уништавање и нарушавање станишта, као и уништавање и узнемиравање дивљих врста;
- забрањена је промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (ливаде, пашњаци, тршњаци итд.),
- предузети мере којима се обезбеђују спречавање, односно смањење, контрола и санација свих облика загађења.

Заштита еколошке мреже, на основу Члана 6. Уредбе о еколошкој мрежи обезбеђује се спровођењем прописаних мера заштите ради очувања биолошке и предеоне разноврсности, одрживог коришћења и обнављања природних ресурса и добара и унапређења заштићених подручја, типова станишта и станишта дивљих врста у складу са законом којим се уређује заштита природе, и другим прописима, као и актима о проглашењу заштићених подручја и међународним уговорима.

На основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник Републике Србије“, бр. 35/10), шума кримског црног бора (*Pinus nigra subsp. pallasiana*), налази се у Прилогу 2, **приоритетних станишта за заштиту на територији Републике Србије**, код А5. 112, као приоритетно НАТУРА 2000 станиште (*9530) и селековано ЕМЕРАЛД станиште (!42.66). Овај тип станишта може се сврстати у групу ретких типова станишта, односно станишта која имају веома ограничено распрострањење на територији Републике Србије.

Шума кримског (Паласовог бора) утврђена је као приоритетни тип станишта у складу са Резолуцијом 4. Бернске конвенције. Циљеви Бернске конвенције су очување дивље флоре и фауне и њихових природних станишта, као и унапређење европске сарадње у овој области. Шума Паласовог (Кримског) бора представља и приоритетан тип станишта према Директиви о заштити природних станишта и дивље фауне и флоре (Habitats Directive - Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora). Одредбе Директиве захтевају од држава чланица да уведу низ мера, укључујући и заштиту врста наведених у Анексима, да преузму надзор над стаништима и врстама и да сваких шест година израде извештај о спровођењу Директиве.

Створене одлике

На самом подручју резервата нема створених одлика јер он представља природно подручје које је већ дужи низ година изузето из свих облика коришћења. Од стране околног подручја не постоји велики притисак на сам резерват. Основни ресурс резервата је шума, али се она не користи у комерцијалне сврхе. Околина заштићеног природног добра је обрасла под шумским и ливадским површинама. Веће присуство ливадских површина у окружењу природног добра указује да је у ранијем периоду било негативних утицаја на шуму (крчење, паљење, пасарање).

Сеоске махале су са малим бројем житеља, старије старосне структуре, који врше искоришћавање природних потенцијала на класичан начин (сточарство, коришћење шума), користећи лошу путну инфраструктуру.

2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Резерват је првим Решењем из 1961. године заштитом као резерват природе добро сачуван у свом изворном облику. Угрожавајући фактори су досадашњим режимом заштите сведени на минимум. Проблем је што је резерват мале површине и на тај начин је веома изложен спољним утицајима.

У ужем и ширем окружењу заштићеног природног добра се не налазе индустријски погони и слична постројења која би угрожавала природно добро. Сеоска насеља су са малим бројем домаћинстава, становништво се у њима бави екстензивним сточарством и трговином дрвета, тако да ове делатности немају конкретног негативног утицаја на станиште бора.

3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ

ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА

Због свог географског положаја и удаљености од насељених места ово подручје није угрожено. Евантуалне активности, делатности и процеси који могу делом угрозити заштићено подручје су:

- нарушавање шумског комплекса који окружује овај локалитет. Сеча у деловима који се граниче са резерватом може значајно угрозити и изменити еколошке одлике и функције резервата;
- изградња путне мреже и инфраструктуре у шуми и уз њу – овај фактор је тесно повезан са претходним, с тим што је његов утицај знатан и ако се он не јавља у самој близини резервата. Повећање буке, загађења и човековог присуства у широј околини индиректно утиче на живи свет у целини и очуваност резервата;
- коришћење природних ресурса;
- изградња индустријских постројења;
- лов, сакупљање лековитог и јестивог биља и печурки – ово је директан угрожавајући фактор за биодиверзитет. У самом резервату није дозвољено никакво коришћење, односно сакупљање природних ресурса.

На основу свеобухватног сагледавања подручја заштићеног природног добра, закључује се да је стање животне средине задовољавајуће.

Потенцијалне факторе угрожавања представљају ентомолошки, фитопатолошки и други узрочници који могу да угрозе локалитет заштићене врсте. У случају појаве наведених фактора неопходно је у што краћем року интервенисати, у супротном може доћи до велике опасности по заштићено подручје. Ово се посебно односи у случају појаве пожара, који би у кратком временском периоду могли да нанесу огромне штете, обзиром да се ради о четинарској врсти која има густ подмладак (младик) и јако запаљиве четине. Врсти прети нестанак са наших простора, из чега проистиче велика одговорност свих надлежних субјеката у Србији да се старају о њеном очувању, због чега ће се посебна пажња посветити праћењу здравственог стања, заштити од бесправних сеча и других негативних чинилаца.

4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Циљеви заштите

Циљ заштите Строгог резервата природе „Јарешник“ је очување подручја обраслог кримским бором *Pinus nigra ssp. pallasiana* (Lamb) Holmb, као и испитивање могућности проширења његовог станишта и очување укупног биодиверзитета.

Концепт заштите је усмерен ка строгој заштити природе и искључивању свих облика људских делатности осим научноистраживачког рада. Примена мера заштите је неопходна због спречавања негативних утицаја човека, ентомолошких и фитопатолошких на заштићено природно добро, односно одржавање стабилности шумског екосистема. Намена резервата је, у складу са овим, научно - истраживачка са могућношћу обављања извесних строго контролисаних активности на одржавању и унапређењу стања.

Могуће перспективе одрживог развоја

Заштићено подручје треба да се користи за стручна истраживања и праћења, како у погледу његовог несметаног даљег развоја, такође и у погледу проширења његовог станишта.

Са заштићене површине може се сакупљати квалитетно семе, као вредан генофонд и основа за производњу квалитетног садног материјала, који би се користио за пошумљавање његових некадашњих станишта, као и за подизање нових површина.

Концепт уређења и коришћења у самом резервату сводио би се на неопходно повремено присуство људи и опреме за научна истраживања, као и ограничене туристичке посете, под контролом и у организацији Управљача.

У том смислу приоритетне активности и мере су:

- ✓ очување локалитета резервата;
- ✓ заштита и очување станишта кримског бора;
- ✓ усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса са потребама заштите и очувања;
- ✓ успостављање и развој научних, едукативних, и културно-просветних активности.
- ✓ сарадња са релевантним институцијама на свим нивоима;
- ✓ одговарајућа презентација заштићеног подручја.

5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Дугорочни циљеви заштите, очувања, унапређења и одрживог развоја СРП „Јарешник” су:

- ✓ просторно дефинисање посебних природних и створених вредности;
- ✓ заштита свих елемената животне средине по високим или највише могућим еколошким стандардима;
- ✓ стимулисање одрживог развоја;
- ✓ стварање услова за испуњење научно-истраживачке, образовне, васпитне и општекултурне функције заштићеног подручја.

За реализацију дугорочних циљева морају се створити претпоставке и обезбедити услови и то по приоритетима:

- ✓ **Доношење планске и програмске документације:** сагласно Уредби о проглашењу СРП „Јарешник” управљач ће донети неопходна управљачка документа, односно: План управљања за период 2020-2029. године; Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби СРП „Јарешник”.
- ✓ **Организационо, кадровско и техничко опремање управљача:** непосредни послови управљања спроводиће се преко Шумског газдинстава „Врање“ из Врања. ШГ „Врање“ има искуство у управљању заштићеним подручјима, управља са СРП „Кукавица“, СП „Црни бор у црноштини“ и СП „Црни бор у Петковској махали“. У наредном планском периоду планира се унапређење рада у смислу стручног усавршавања постојећих кадрова, унапређења у техничком и технолошком смислу кроз набавку опреме и савремених средстава рада.
- ✓ **Међусобна сарадња и комуникација свих корисника СРП „Јарешник”** је неопходан услов за остварење свих дугорочних циљева.
- ✓ **Учешће и подршка локалне самоуправе и Министарства надлежног за послове заштите животне средине** је врло важан услов за реализацију планираних дугорочних и краткорочних циљева.
- ✓ **Учешће и подршка локалног становништва** у реализацији дугорочних циљева је врло важна и управљач ће настојати да локално становништво упозна са вредностима заштићеног подручја.

- ✓ **Учешће и подршка научних и истраживачких институција:** с обзиром на потребу праћења процеса спонтаног развоја борове састојине, као и спровођења различитих истраживања као што су фитоценолошка, еколошка и истраживања на пољу конзервационе биологије, подручје Јарешника може бити предмет истраживања од стране бројних научних и истраживачких институција и зато ће управљач настојати да у наредном периоду заједнички ради са свим тим институцијама;
- ✓ **Обезбеђење финансијских средстава** – подразумева трајно и стабилно финансирање Плана управљања на основу Закона о заштити природе и Уредбе о проглашењу СРП „Јарешник”. Овај услов мора бити испуњен у целости како би се сви планирани циљеви испунили. Према садашњем стању средства за реализацију Плана управљања, односно годишњих програма управљања обезбеђују се кроз средства суфинансирања од стране Министарства заштите животне средине, из средстава управљача (из обављања делатности газдовања шумама);
- ✓ **Еколошки услови,** који подразумевају висок квалитет чинилаца животне средине и поштовање стандарда тог квалитета, очуваност природних вредности, смањен ризик од акцидената.

Стандардна матрица SWOT анализе

ПРЕДНОСТИ – СНАГЕ	НЕДОСТАЦИ – СЛАБОСТИ
• јединствено налазиште Кримског бора – <i>Pinus nigra ssp. Pallasiana</i> (Lamb) Holmb. у Републици Србији; • омогућава развој школског и еколошког туризма као и нова истраживања; • за ово подручје као едукативни простор заинтересоване су средње шумарске школе, биолошки и њима слични факултети у Србији; • ово подручје је интересантно у едукативном и туристичком смислу за неколико десетина хиљада становника који потенцијално гравитирају њему; • представља значајну еколошку, едукативну и туристичку тачку јужне Србије, а због близине Власинског језера (30 km), ово природно добро може бити у склопу заједничке понуде; • на подручју постоји развијена еколошка свест грађана од којих су потекле многе иницијативе за стављање под заштиту природних добара.	• простор око природног добра је у знатној мери обрастао шумом (лишћарима и четинарима), тако да свака неконтролисана сеча, појава шумских пожара, болести и инсеката може у знатној мери да угрози ово јединствено природно добро. Посебна опасност прети од могуће појаве шумских пожара (ниски и високи), због густог склопа, стрмог и неприступачног терена; • лоша прилазна путна мрежа; • удаљеност од насеља, тако да је велики проблем брзе дојаве у вези евентуалних хитних интервенција на терену.
МОГУЋНОСТИ ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ –РИЗИЦИ
за ЈП „Србијашуме“ да постане водеће предузеће у управљању заштићеним подручјима; ово је једина површина у Србији са овом врстом, тако да ће стручна и заинтересована јавност бити усмерена ка њему.	• недостатак финансијских средстава; • појаве пожара, поткорњака, болести и бесправних сеча у границама и ближе околине заштићеног природног добра;

6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

Приоритетне активности су:

- ✓ **Заштита СРП „Јарешник“:** основни и трајни задатак управљача је чување СРП „Јарешник“ и спровођење прописаног режима заштите утврђеног актом о проглашењу, односно предузимање мера и извршење послова на обезбеђењу унутрашњег реда (чување, контрола корисника, пружање помоћи, савета и услуга и др.). За обављање ових послова управљач ће организовати службу чувања у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби и Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС“, број 85/09).
- ✓ **Израда неопходне планске и друге документације:** управљач има обавезу доношења Плана управљања за период од 10 година, Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби, Годишњег програма управљања и Извештаја о остваривању годишњег програма управљања. Сагласност на ова акта даје Министарство надлежно за послове заштите животне средине и обавеза доношења регулисана је Законом о заштити природе и Уредбом о проглашењу СРП „Јарешник“. Управљач, као корисник шума, има обавезу доношења основе газдовања шумама и програма газдовања шумама.
- ✓ **Обележавање СРП „Јарешник“:** управљач ће извршити обележавање заштићеног подручја у складу са Правилником о обележавању заштићених природних добара („Службени гласник РС“, број 30/92, 24/94 и 19/96), односно његову спољну границу и границу површине на којој је утврђен режим заштите I степена. Такође планираће се и одржавање граница.
- ✓ **Заштита од пожара:** у области заштите од пожара, управљач ће сагласно Закону о заштити од пожара и Закону о ванредним ситуацијама, урадити неопходна планска документа, предузимати превентивне мере у области заштите шума од пожара и унапређивати сарадњу са МУП Србије, Сектором за ванредне ситуације, Одељењем за ватрогасно-спасилачке јединице. ЈП „Србијашуме“, сагласно Закону о шумама, урадило је Планове заштите шума од пожара, којим су дефинисане превентивне мере заштите од пожара, материјално-техничко опремање за брзо и ефикасно гашење шумских пожара, оперативни планови и карте за потребе организовања акција гашења шумских пожара.
- ✓ **Праћење стања природних вредности:** у сарадњи са научно-истраживачким институцијама планира се научно истраживачки рад који ће се заснивати на отпочињању пројеката истраживања и иницирању, уговарању, организацији и подршци спровођења различитих специјалистичких или мултидисциплинарних истраживања, који ће се изводити по посебним пројектима или програмима. За систематизацију, преглед и приказ резултата истраживања, мониторинга и др. управљач планира формирање и допуну базе података о вредностима подручја.
- ✓ **Промоција и презентација вредности и значаја СРП „Јарешник“:** управљач ће самостално и у сарадњи са туристичким институцијама, институцијама цивилног друштва и другим институцијама, промовисти вредности заштићеног подручја.

7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

У циљу очувања и унапређења, као и што стручнијег и квалитетнијег управљања заштићеним подручјем неопходно је вршити стална истраживања. У овом смислу, управљач се највише ослања на опште смернице у испуњавању задатака научно-истраживачког рада и на релевантне научне и стручне установе, а пре свега на стручна упутства Завода за заштиту природе Србије

Научно-истраживачка активност огледаће се у праћењу и спровођењу различитих истраживања као што су фитоценолошка, еколошка и истраживања на пољу конзервационе биологије. Наведеним истраживањима првенствено треба пратити процес спонтаног развоја борове састојине.

Научно-истраживачке активности биће прецизиране Годишњим програмима управљања, а резултати и документација истраживања треба да буду похрањени код управљача уз евентуално формирану базу података.

У циљу успостављања савременог система управљања заштићеним природним добром и стварања научно-стручне, информационо-документационе основе о стању и вредностима заштићеног добра, а у сврху спровођења заштите и развоја, управљач ће пружити логистичку подршку истраживачима који поседују одговарајуће уверење министарства надлежног за заштиту животне средине и који поседују акт са условима заштите природе које издаје Завод за заштиту природе, као и одговарајуће одобрење управљача, уз обавезно достављање података или публикованих резултата управљачу након завршетка истраживања.

Научно истраживачке активности реализоваће се у складу са могућностима и исказаним интересима стручњака и институција.

Образовни рад спроводиће се путем радионица, трибина, презентација, школа у природи, израде тематских програма за посетиоце, студијских путовања, а све у циљу подизања свести локалног становништва, омладине, представника локалне самоуправе и осталих заинтересованих страна у области: заштите природних и створених вредности СРП „Јарешник”; туристичке валоризације подручја СРП „Јарешник”; очувања биодиверзитета СРП „Јарешник”; спровођења прописаних режима заштите.

8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ

На основу већ постављених дугорочних циљева заштите и одржавања као и тренутном режиму заштите, Планом управљања планиране су следеће активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора:

- очување и заштита постојећих површина са ретким биљним и животињским врстама;
- обележавање заштићеног подручја и његових граница на бази законских прописа, постављање информативних табли, табли заштићеног подручја са режимом заштите и евентуално ознака упозорења које се односе на поштовање реда и начина понашања на заштићеном простору;
- научно-истраживачке активности: у планском периоду наставиће се научна истраживања из области биологије и шумарства на основу којих би се дошло до нових сазнања у вези овог јединственог налазишта подврсте црног бора *pallasiana* у Србији. Истовремено, истраживања би дала одговоре и решења за проширења ареала кримског бора (вештачко уношење).
- образовно-васпитне активности (у ту сврху потребно је уредити приступну стазу, поставити путоказе, сто са клупама и сл.);
- активности ради спречавања, сузбијања и откалњања последица штетног дејства биљних болести, инсеката, човека, елементарних непогода и других абиотичких и биотичких чинилаца;
- у случају нарушавања стања у резервату, спровођење мера активне заштите уз обавезно присуство стручних сарадника завода за заштиту природе Србије. Планом управљања планирана је реализација групе мера које морају да се обављају континуирано, а имају карактер општих мера заштите;
- премер дрвне запремине на почетку остварења плана;
- активности у ловству: на територији општине Босилеград установљено је ловиште „Божичка река“ којим газдује Ловачки савез Србије, преко ловачког удружења „Сокол“ из Босилеграда. На простору заштићеног добра забрањен је лов, али је ова привредна грана у функцији на околном шумском комплексу, погодном за развој ловног туризма.
- постављање феромонских клопки у циљу спречавања пренамножења сипаца поткорњака који су констатовани у непосредној близини природног добра.

9. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

Уредбом о проглашењу СРП „Јарешник“ успостављен је једностепени режим заштите, односно **режим заштите I степена**, којим су забрањени: коришћење природних богатстава и простора и све активности осим научних истраживања, ограничене и контролисане посете у образовне и културне сврхе, заштите од пожара, заштите од биљних болести и штеточина и наменска коришћења постојећих шумских и других службених путева.

Површина природног добра налази се на земљишту у државном, приватном и власништву Православне цркве.

Површина у државном власништву на којој је Уредбом утврђен режим заштите I степена је Одељење 49 е Газдинске јединице „Драговиштица“.

Списак власника парцела које улазе у састав заштићеног природног добра:

Катастраске парцеле	Број листа непокретности	Презиме и име власника парцеле	Површина m ²
940	42	ЈП „Србијашуме“	15250 (део)
2504	188	Стојков Стојан и др.	2000 (део)
2519	56	Давидков Петар, Иванов Китан и др.	2767
2520	158	Младенов Боро и др.	3925
2521	121	Петкова Бојанка	1900
2525	51	Златкова Круна и др.	3142
2526	175	Православна црква Св. Параскева	3972
2527	120	Петков Богдан и Петкова Бојанка	694
2528	67	Анакијев Кирил и Анакијев Стојан	505
2529	134	Величков Петар	619
2530	81	Карацов Кирил и др.	2463
2531	78	Карацова Ђура и др.	1870
2532	168	Иванов Рајчо и др.	1213
2533	71	Ефтимова Виолета и др.	2326
2534	22	Андонова Невенка и др.	1733
2535	1	Иванчов Ангел и др.	975
2536	103	Ангелова Корна, Петков Стоилко и др.	1654
2537	98	Митров Пене	519
2538	97	Митрев Винко и др.	572
2539	17	Јакимовска Вера и др.	483
2540	62	Јанков Георги	515
2541	37	Димитров Светислав	591
2542	39	Димитрова Драгица и др.	487
2543	35	Славов Душанка	440
2544	63	Јанков Партеније и Јанков Иван	221
2545	6	Георгијев Добри	276
2546	174	Владимирова Иванка и др.	751
2547	132	Стојанов Стојан и др.	2031
2548	132	Стојанов Стојан и др.	549
2549	38	Славов Душанка, Димитров Светислав и др	1017
2550	16	Димитров Стефан и Митов Апостол	383
2551	16	Димитров Стефан и Митов Апостол	580
2552	173	Јанков Георги и др.	909
2553	87	Миланова Борка и др.	2682
2554	185	Станчев Борис, Карацова Ђура и др.	2116
Укупна површина			62130

На подручју Строгог резервата природе „Јарешник“ у режиму заштите I степена забрањено је:

- ✓ угрожавање или уништавање станишта кримског бора сечењем, кидањем пупољака, смоларењем;

- ✓ промена намене површина;
- ✓ искоришћавање биолошких и геолошких ресурса;
- ✓ извођење радова који доводе до измене природних делова станишта;
- ✓ угрожавање или уништавање станишта строго заштићених и заштићених животиња и биљака;
- ✓ хватање, узнемиравање, заробљавање, убијање или озлеђивање заштићених врста животиња, сакупљање или уништавање гнезда или легла животиња;
- ✓ уношење алохтоних биљних и животињских врста и њихових хибрида;
- ✓ градња и постављање трајних и привремених објеката;
- ✓ изградња надземних и подземних енергетских водова;
- ✓ изградња шумских путева;
- ✓ лов;
- ✓ ложење ватре.

На површинама на којима је установљен режим заштите I степена ограничава се:

- ✓ истраживачки рад и праћење стања заштићеног подручја;
- ✓ постављање табли и ознака у циљу информисања и упозорења;
- ✓ интервентне активности у акцидентним ситуацијама у случају пожара, ветролома и сл;
- ✓ организовање посета резервату у образовне, рекреативне и опште културне сврхе;
- ✓ сакупљање семена кримског бора и одвожење семена у банку гена.

10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ

Управљач планира следеће активности на промоцији природних и створених вредности СРП „Јарешник“:

- ✓ израду WEB презентација СРП „Јарешник“;
- ✓ израду тематских флајера, лифлета и публикација, које ће бити доступне локалној самоуправи, корисницима и посетиоцима СРП „Јарешник“;
- ✓ организовање и учешће у различитим акцијама поводом обележавања Дана заштите природе, Светског дана вода, Светског дана шума, Светског дана заштите биодиверзитета, Светског дана заштите животне средине, Европске недеље шума, Светског дана туризма, Светског дана планина и др.;
- ✓ обезбеђење учешћа јавности у доношењу планских докумената везаних за заштиту, развој и презентацију СРП „Јарешник“;
- ✓ обезбеђење доступности аката које доноси управљач, као што су Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби СРП „Јарешник“ и др;
- ✓ организовање презентације о значају СРП „Јарешник“ за ученике основних и средњих школа;
- ✓ организовање трибина и округлих столова, посвећених одређеним проблемима везаним за заштиту, уређење, коришћење и одрживи развој СРП „Јарешник“;
- ✓ промоција вредности, кроз учешће у пројектима са организацијама цивилног друштва;

11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ, УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ

Законом о заштити природе („Службени гласник РС“ број 36/09, 88/20, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др.закон), детаљно су дефинисане обавезе Управљача по питању документације коју мора да уради (и уреди) за заштићено подручје. То су пре свега:

- План управљања заштићеним подручјем који се доноси на десет година;
- Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби за заштићено подручје;
- Годишњи програм управљања заштићеним подручјем за сваку годину;
- Извештај о остваривању годишњег програма управљања заштићеним подручјем;

За спровођење циљева и активности на заштити посебних природних вредности, заштити и коришћењу обновљивих природних ресурса потребна су и документа:

- Програм газдовања шумама сопственика;
- Основа газдовања шумама;
- Програм заштите строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста.

Документација везана за научно-истраживачки рад и друге активности у оквирима Плана управљања, може да буде похрањена код Управљача уколико су исте спроведене, односно уколико постоји интресовање научних и других институција и организација а у складу са Условима Завода за заштиту природе.

12. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ

Јавно предузеће „Србијашуме“, од момента проглашења подручја Јарешник за национално заштићено природно добро, као управљач настојало је да оствари сарадњу са локалним становништвом, локалном самоуправом и другим корисницима подручја СРП „Јарешник“ и то ће бити приоритет и у наредном планском периоду.

Основни циљ успостављања и одржавања односа јесте заштита подручја, поштовање одређеног режима коришћења и стварање услова за бољи развој подручја у функцији заштите.

У циљу унапређења заштићеног подручја планира се сарадња са свим заинтересованим и надлежним субјектима и то:

- сарадња са надлежним министарствима;
- програмска сарадња са другим управљачима резервата у Србији;
- програмска сарадња са стручним установама (Завод за заштиту природе Србије, Институт, Факултети и др.)
- програмска сарадња са планинарима, извиђачима, еколошким покретима, младим истраживачима, ловачким удружењем и др.
- сарадња са Месним заједницама и општином Босилеград.

Посебно је важно одржавање сталне сарадње са локалним становништвом и то, пре свега, у смислу едукације и информисања истих о вредностима, значају и могућностима које пружа заштићено подручје. Локалном становништву потребно је дати и знања о изворним вредностима и значају заштићеног подручја, а све у циљу заштите истог.

Значајна сарадња и евентуално партнерство односи се посебно на планинарска друштва и еколошка друштва, која су у много чему компатибилна у очувању животне средине и заштити исте, као и Управљачи заштићених подручја.

13. АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА СПРОВОЂЕЊУ ПЛАНА СА ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И НАЧИН ОЦЕНЕ УСПЕШНОСТИ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ

Јавно предузеће „Србијашуме“ Београд, управљач заштићеног подручја, План управљања СРП „Јарешник“ за период 2020 - 2029. године, конципирало је према захтевима и задацима које треба да оствари сагласно Уредби о проглашењу Строгог резервата природе „Јарешник“.

План управљања СРП „Јарешник“ конципиран је по годинама и планираним видовима радова:

1. Израда планских докумената и аката:

- ✓ План управљања СРП „Јарешник“ (*субјект*: управљач; *динамика*: 2020. година и у 2029. години за наредни десетогодишњи период);
- ✓ Годишњи програм управљања СРП „Јарешник“ (*субјект*: управљач; *динамика*: сваке године се ради и то до 15. новембра текуће за наредну годину, уз обавезу доставе Министарству заштите животне средине на давање сагласности);
- ✓ Извештај о остваривању годишњег програма управљања СРП „Јарешник“ (*субјект*: управљач; *динамика*: сваке године се ради и то до 15. децембра текуће за наредну годину, уз обавезу доставе Министарству заштите животне средине);
- ✓ Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби (*субјект*: управљач; *динамика*: 2020. године, уз обавезу доставе Министарству заштите животне средине на давање сагласности);
- ✓ Шумске, ловне основе и друге основе и планови газдовања природним ресурсима (*субјект*: управљач и други корисници природних вредности за чије је коришћење неопходна израда планских аката; *динамика*: 2020-2029. године).

2. Обележавање граница Строгог резервата природе „Јарешник“:

- ✓ Обележавање спољне границе СРП „Јарешник“, постављање ознака - табли и информативних табли (*субјект*: управљач уз помоћ у суфинансирању од стране Министарства заштите животне средине што ће се прецизирати Годишним програмима управљања; *динамика*: 2020. – 2029. година).

3. Чување и заштита Строгог резервата природе „Јарешник“:

- ✓ Организовање чуварске службе у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби, а сагласно Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја (*субјект*: управљач уз помоћ у суфинансирању од стране Министарства заштите животне средине што ће се прецизирати Годишним програмима управљања, *динамика*: 2020. – 2029. година).
- ✓ Управљач као корисник државних шума, сагласно Закону о шумама, за сваку годину израђује „План заштите шума од пожара“ за шуме на територији Шумске Управе Босилеград.

4. Уређење Строгог резервата природе „Јарешник“:

- ✓ Уређење приступа заштићеном подручју - постављање корпи за смеће, стола са клупама (*субјект*: управљач уз помоћ у суфинансирању од стране Министарства заштите животне средине што ће се прецизирати Годишним програмима управљања, *динамика*: 2020. – 2029. година).

5. Популаризација и презентација Строгог резервата природе „Јарешник“:

- ✓ Организовање и учешће у различитим акцијама поводом обележавања Светског дан шума (21. март), Дана заштите природе (11. април), Дана заштите биодиверзитета (22. мај) и др.,
- ✓ Штампање флајера, публикација и сл. (*субјект*: управљач уз помоћ у суфинансирању од стране Министарства заштите животне средине што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика*: 2020-2029. година).

План управљања СРП „Јарешник“ за период 2020 - 2029. године остварује се кроз годишње Програме управљања којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, материјално-финансијски и организациони услови њиховог извршења.

Планирани задаци су: чување, обезбеђење унутрашњег реда, обележавање, одржавање и мониторинг природних вредности, научноистраживачки и образовни рад, промоција и презентација темељних вредности заштићеног подручја.

Субјекти за реализацију планираних задатака су: управљач СРП „Јарешник“, Министарство заштите животне средине, Завод за заштиту природе Србије и др.

14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА УПРАВЉАЊА

Сагласно планираним активностима и задацима, које треба да изврши Управљач СРП „Јарешник“, у оквиру Плана управљања СРП „Јарешник“ за период 2020 - 2029. година, процењено је да су неопходна финансијска средства у износу од:

Период 2020-2029	Учешће (динара)			Свега (динара)
	ЈП „Србијашуме“	Буџета РС	Накнаде	
	5.568.500	3.629.000		9.197.500
%	39,46	60,54		100,00

Собзиром да се План управљања СРП „Јарешник“ ради за период од 10 година, као и да је тешко у овом тренутку предвидети трошкове у десетој години примене Плана управљања, за сваку годину дате су пројекције видова радова које треба урадити сходно планираним циљевима, уз процену потребних финансијских средстава, полазећи од садашњих јединичних трошкова.

Финансирање заштићеног подручја, према члану 69. Закону о заштити природе, обезбеђује се из: средстава буџета Републике Србије, односно јединице локалне самоуправе; средстава Зеленог фонда Републике Србије; накнада за коришћење заштићеног подручја; прихода остварених од обављања делатности; средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе; донација, поклона и помоћи и других извора у складу са законом.

Део буџетских средстава обезбеђује се из субвенција за заштићена природна добра од националног интереса које се сваке године утврђују Законом о буџету Републике Србије и додељују управљачима заштићених подручја од националног интереса на основу посебне уредбе Владе.

Субвенције се додељују управљачима на основу програма управљања заштићеног подручја за сваку календарску годину на који министарство даје сагласност у складу са законом.

Средства из буџета Републике Србије за 2020. годину, 2021., 2022. и наредне године планирају се у оквиру лимита на разделу министарства надлежног за послове заштите животне средине који ће бити опредељени од стране Министарства финансија у складу са билансним могућностима.

Уколико средства из буџета Републике Србије у наведеним годинама буду додељена у износу мањем од планираног у Плану управљања, извршиће се измене истог ради усклађивања са одобреним средствима.

Право на коришћење ових средстава имају сви управљачи заштићених подручја од националног интереса, односно национални паркови и заштићена подручја проглашена уредбом Владе. Управљачи подnose захтев за доделу субвенција Министарству надлежном за послове животне средине и са тим Министарством закључују уговор о висини и начину коришћења односно намени тих средстава.

Политика расподеле средстава субвенција, у оквиру укупних средстава утврђених Законом о буџету, подразумева да Управљач заштићеног подручја у једној години може

добити већа средства а у другој мања, у зависности од значаја и приоритета субвенционисаних радова и активности, тако да та средства не морају имати континуирани раст у десетогодишњем периоду. То значи да се лимити утврђени фискалном стратегијом на размену министарства надлежног за послове животне средине, у оквиру кога су и средства субвенција, не морају нужно односити на појединачне кориснике субвенција, већ та средства појединим управљачима у некој години могу бити значајно умањена а другим повећана, уколико се ради о завршетку започетих или започињању нових пројеката који су од општег интереса.

План управљања СРП „Јарешник” спроводи се Годишњим програмом који садржи:

- ✓ послове и задатке који се непосредно спроводе у текућој години,
- ✓ динамику извршења програмираних радова, послова и задатака и
- ✓ неопходна финансијска средства за реализацију Годишњег програма управљања.

На Годишњи програм управљања СРП „Јарешник” сагласност даје Министарство надлежно за послове заштите животне средине.

Поред обезбеђења финансијских средства за реализацију Плана управљања неопходно је да:

- ✓ Управљач унапређује рад чуварске службе сагласно Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја, Уредби о проглашењу СРП „Јарешник” и Правилнику о унутрашњем реду и чуварској служби СРП „Јарешник”.
- ✓ Управљач донесе управљачка документа (План управљања, Програм управљања, Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби, и др.) и на иста добије сагласност надлежних министарстава.
- ✓ Управљач и други корисници СРП „Јарешник” ускладе своје планове, програме и основе са Уредбом о проглашењу СРП „Јарешник”.
- ✓ Управљач оствари сарадњу са свим корисницима СРП „Јарешник”, локалном самоуправом, локалним становништвом, невладиним организацијама и другим институцијама у области заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја СРП „Јарешник”.
- ✓ Управљач оствари сарадњу и има помоћ у спровођењу прописаног режима заштите на подручју СРП „Јарешник” од стране надлежне републичке инспекције за заштиту животне средине и шумарство.
- ✓ Програме и пројекте из области заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја СРП „Јарешник”, заједнички раде управљач и Завод за заштиту природе Србије, Министарство заштите животне средине, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Шумарски и Биолошки факултет и друге научне и истраживачке институције, као и локална самоуправа и организације цивилног друштва.

15. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН – ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕДИ